

βζόν καπέτανιο από τὰ Φάρὰ. Όταν
πῆγα και τὸν φώναξαν βζόν πόρτα η φάρὰ
τοῦ ἦταν μεγάλη.

Ξω' Βαθύ ἐρημασίεσκε κυβερνήτη. Ἐνα
βροῖδου ἐρχεται ὁ Ἰπποκράτης με κούρβα,
με Ἰταλό οδηγό. Ξε δίγο ἐρχεται, ἐρχεται
ὁ Γιάννης Ζαφείρης και αὐτός με κούρβα,
με οδηγό Ἑλληνα. Αὐροῦ τοὺς εταφιάβαλε
καὶ φαγανε θα κοιμόσαν. Βαίλαμε λοιπὸν
βε μὰ κρεβατοκάμαρα με δυο μικρά
κρεβάτια. τὸν Ἰταλό οδηγό και τὸν Ἑλληνα
οδηγό, και κοιμηθήκανε βζὸ ἴδιο δωμάτιο
ἔτσι περνούβε ὁ κούρος. Ὁ Ἰπποκράτης
πάντα ἔφερνε μούβαφ^{λα}ρέους, ἀλλὰ ἐμεῖς
δεν εἴχαμε να τοὺς κάνουμε τὸ
τροπῆσι από το υπτέρηφι μας. Ἐπρέπε
να μὴν φαμε, ἐμεῖς ματι και
τότες τὰ φαγῶ^{να} ἦταν λιγοστά.
Μαθαίναμε πως ὅλοι οἱ ἀνταίρτες
παιρνουε τροφιμα, ὅτι ἀναλογούβε βζόν
κοιθέναν. Ὅλοι παίρναν εκτος από τὸν
Ἰπποκράτη. Τι θαι γινει με ἄ^ς τὸ
δεχάμε, ὅλοι παίρνουν τροφιμα, ἐβὺ ματι
δεν παίρνεις; Δεν μπορῶ ἐγὼ να παίρω.

Μια θεία έλα να μένεις στο Βαθύ. Και
 έτσι αποφασίσαμε, πήγα στο Βαθύ. Νοικιάσαμε
 ένα σπίτι, δύο δωμάτια στο κάτω πάτωμα
 έφειναν δύο γριούδες και στο πάνω πά-
 τωμα δύο δωμάτια. Τα θυρίδια, περνούσαμε
 ωραία, μας φέρνανε το μερίδιο του
 Ιπποκράτη. Μισό αλεύρι, τούτο, ρύζι και
 δε θυμάμαι τι άλλο. Τα έστειλα στο
 Καρλόβασι, μαγειρέα και γω, έδιναν και
 τις γριούδες. Ζηλιώτανε στο Καρλόβασι
 το φαμί και μιάς βέδνονε και
 εμάς φαμί. Έτσι περνούσαμε καλό. Ήτσι
 περνούσε ο καιρός και φτάσαμε στον
 Νοέμβρη του '42

Είχα παιει στο Καρλόβασι για
 λίγες μέρες, έρχεται ο Ιπποκράτης και
 μου λέει να μην έρθεις στο
 Βαθύ γιατί βομβαρδίζουν την
 Λέρο και μπορεί να έρθουν και
 εδώ οι Γερμανοί να βομβαρδίσουν
 και θηλα σφκετες μέρες στο Καρλόβασι.
 Μια μέρα περνάει η αδελφή του
 Ζαφείρη, Μαρία, και ηρθε στο σπίτι
 μου λέει: "δεν έρχεται στο Βαθύ;"

Ζέβκωθηκα και φύγαμε. Το βράδυ ήρθε
 ο Ιπποκράτης στο σπίτι με μπουκιέρη
 τον Κατσουνιάνο. Είληβα το δικό μου
 δωμάτιο και κοιμήθηκε ο μπουκιέρης
 στο κρεβάτι μου. Εγώ έβερνωβια μια κουβέρτα
 και κοιμήθηκα στο δωμάτιο του Ιπποκράτη.
 Το πρωί ενώ κοιμόμουν ακόμα ακούω
 μια φωνή να λέει "φύγετα^ε μα την
 Μέση Ανατολή". Ζυπνός τροβαγμένη, κοιτάω
 το κρεβάτι του Ιπποκράτη, αδειο Πηγαίνω
 στο άλλο δωμάτιο, και αυτο αδειο. είχαν
 φύγει.

Αρχίζω να κάνω τις δουλειές του
 σπιτιού. Δεν πρόλαβα να τις τελειώσω
 και ακούμε να έρχονται τα βούκας
 τα παρατάω όλα και κατέβαινω κάτω.
 Αρχίζει ο βομβαρδισμός. Πού να πάω, μαζί
 με τις γυναίκες βεκόφραβαν στις
 γυνιές του σπιτιού. Και να βλέπεις με
 τις βόμβες που πέφτανε, να βγαίνουν
 οι βύρτες από την πόρτα. Για μια στιγμή
 παύση. είχαν φύγει τα βούκας. Εκείνη την
 στιγμή έρχεται ο γάδελφος μου ο Σπύρος
 Ζαΐμης. Μου λέει "έλα μαζί μου, να πάμε

στο βουνό >> γιατί τα Σκυλίκια είχαν
 αρχίσει να έρχονται. Είχαμε γιάσει
 στο τελευταίο βπίζι. Εκεί ήταν μία
 βουδα του βπίζιου, ο τοίχος και το βουνό.
 Πλωθήκαμε μέσα. Ήταν γεμάτο κόβριο.
 Καθίναμε κάτω, όπως όλοι καθόνταν.
 Αρχίσε πιά, ο μεγάλος βομβαρδισμός. Ένα
 βλήφα χτύπησε στα κεραμύδια του βπίζιου,
 έρχεται απάνω βπίζι φούβτα μου όπως
 καθόβρινα, φαρδιά η φούβτα ήτανε πιο πέρα
 από το βώμα μου και έτσι την
 χτύπησε. Αφού όλοι μέσα εκεί άγαντο
 μεγάλη τύχη που την χτύπησε, και ήταν
 αρκετά μεγάλο το βλήφα.

Καθίναμε αρκετές ώρες. Όταν πιά
 έφυγαν τα αεροπλάνα βγήκε ο κόβριος. Είχες
 είλαβταν τυφεκοί που δεν προλάβανε
 να ανέβουμε στο βουνό, γιατί πάρα
 πολλοί βκοτώθηκαν στο βουνό.
 Όταν βγήκαμε από το κατοχυμίο
 τί μνόταν φωνές, κλάματα, φωτιές. Και μόταν
 ένα βπίζακή εκεί κορτά. Ένας ουνταρτος
 που είχε ανέβει στο βουνό,
 κρατούσε και όπλο, τον χτύπησε το

αεροπλάνο και του κοπέ και τα δυο του
 πόδια. Ήταν ο Γιάνος που ήταν στον
 καρβούνι, με τον Ιπποκράτη μαζί.
 Ήταν μοναχο παιδί με μητέρα θήρα
 που λοιτρεύε το μοναχομό της. Να φωνάζει
 λοιπόν η μητέρα του, και ο Θεός
 του, να πάει κάποιος να τους βοηθήσει
 να κατεβαίνουν τον ψητημένο, δυστήτως,
 όλος ο κόβρος έπρεπε για να γλυτώσει.
 Εγώ πήγα στο σπίτι. Έρχεται σε λίγο
 ο Ιπποκράτης και μου λέει "δεν σου
 είπα να μην έρθεις;" "Αφού είμαι καλά,
 δεν περνάει που ήρθα." Τώρα θέλω
 να πάω στο καρθόβασι, "αδύνατον" μου
 λέει ο Ιπποκράτης, δεν υπάρχει τίποτα
 για να φύγεις. Ετσι ο Ιπποκράτης είχε
 δουλειές και δεν μπορούσε να αβηλοθεύ
 μαζί μου. Εγώ πήγα στο καρθαθάναση
 το σπίτι να βρω τον εφάδελφό μου
 Βαγγέλη Ζαΐρη, που τότες ήταν
 αραβωτισμένος με την κουνιάδα του
 καρθαθάναση την Μαριτσα. Δεν θυμάμαι
 το μικρό όνομα του καρθαθάναση.
 Εκεί βρήκα και τον Αριστείδη Σιδηρουγό

με την γυναίκα του. Τέλος βρήκα
 τον Βαγγέλη και μου είπε να μείνω
 μαζί του. Μετά ο Καραθανάσης, η γυναίκα
 του η Μαρίτσα, ο Βαγγέλης και εγώ,
 τραβήξαμε στην εφοχή. Ο δρόμος για την
 εφοχή ήταν γεμάτος κόσμο που έφυγε
 από το Βαθύ. Τελικοί φταίμε βέ
 ένοι καρύβι - τώρα καρύβι ήταν η "ζωκλήσι",
 δεν θυμάμαι.

Τραβήξαμε μια κουβέρτα και κοιμηθήκαμε.
 Από τα παράλια βέω στον Βαγγέλη
 σου εγώ θα πάω με τα πόδια στο
 Καρλόβασι. Μόνο να μου δείξ^{ει} το δρόμο
 για το Βαθύ. Ο Βαγγέλης προσπάθησε
 να με πείθ^{ει} να μόν φύγω. Αλλά
 αν ερχόνταν οι Γερμανοί την πρώτη
 που θα σκοτώναν, θα ήταν του
 Ζαΐρη την οικογένεια, και έτσι ξεκίναμε.
 Μου είπε και ο Βαγγέλης όσον
 έβλεπα τον πατέρα του να του έλεγα ότι
 αν δεν πάει στο Καρλόβασι βέ μια
 βδομάδα, να πάει εκείνος στο Βαθύ να
 πάρει τα πράγματά του γιατί θα'ρθε για
 την Μέση Ανατολή.

Όταν έφταβα στο Βαθύ πήγα στο σπίτι.
 Οι φριούδες ήταν καλά, το σπίτι τους
 δεν έπαθε τίποτα. Πήρα ένα μικρό βαλιτσάκι
 και ξεκίνησα για το Καρόβαλι. Βρήκα και
 και κοιποιον άλλον και έτσι μαζί πήραμε
 αρκετό όροιο, και κατέβηκαμε μετά στον
 όροιο που περνούσαν τα αυτοκίνητα. Μέχρι
 να φτάσουμε στο Κοκάρη ο όροιος γέμισε
 κόσμο. Έφυα από το Κοκάρη, να
 το πρώτο αυτοκίνητο. Ο κόσμος το
 βαριάζε, ίσως έπαυνε και ένας. Δεν
 ήθελε να πάρει κανέναν, είχε μέσα την
 οικογένεια Σιδερη που τους πήγαινε στο Καρό-
 βαλι. Τέλος με τα πολλά καταφέραμε
 και πήρε ένας και άλλους δυο άνερες.
 Έφυα βιαστικά στο φτερό κρατιόμωνα καλά
 το ίδιο και οι δυο άλλοι. Σταμάτηε στο
 Γουρνωτικό Ρέμα. Εκεί μίας έβγαλε, εγώ
 δεν είχα ούτε λεπτά να πληρώσω. και
 μου τα πληρωσε ένας από τους δυο
 που ήταν μαζί. Αυτός ήταν ο Σπύρος
 Γιανναρος, που ήταν φυλακή, για δωροδοκία
 και στον βομβαρδισμό ο Ιπποκράτης πήγε
 και άνοιξε την φυλακή και φύγανε

όλοι οι κρατούμενοι.

Στον ήχο Κωνσταντίνου βρήκα τον ανταρτη Γριδάκη και μου λέει: "Απόψε φεύγεται για την Μέση Ανατολή· αμέσως θυμήθηκα την φωνή που άκουσα."

Όταν έφτασα στο βτίση, βρήκα την Πιπίτσα στο δωμάτιο. Μου λέει πάλι να βρω τον Πατέρα μας γιατί ήρθαν και μας είπαν να ετοιμαστούμε γιατί σε δύο ώρες πρέπει να έρθουμε στην Ροδόπη στο ιατρείο, γιατί θα περάσουν να μας πάρουν, η μαμά είναι σε φυλακή στον Ταξίαρχο να ανοίξει τα καναδάκια και πηγαίνει η Ιωάννη να την φέρει.

Εγώ άρχισα να λέω για τον Βομβαρδιέρο. Θα πάρει και το βλίκια μαγιό. Ηρθαν πολλοί φίλοι μας και χαρήκαμε που χλευσάμε από τον Βομβαρδιέρο.

Σ' αυτού ετοιμαστήκαμε πηγαίμε στην Ροδόπη στο ιατρείο και περιμέναμε. Ηρθε το αυτοκίνητο, μας πήρε και μας πήγε στο χωριό Μουζιδινούς σε ένα βουνάκι έξω από το χωριό. Εκεί ήταν γεμάτο στρατό, ανταρτες και Άγγλοι. Μας πήρε ο Ιπποκρίτης και μας πήγε μέσα σε

Ένα καλοβαίκι. Μας λέει ότι πρέπει
 να φύγετε, γιατί αν έρθουν οι Γερμανοί
 εμείς θα ανταλλάξουμε και μ'αυτό δεν
 πρέπει να είστε εδώ. Έτσι μας βάλανε σε
 ένα αυτοκίνητο και μας πήγαν στο
 Βαθύ. Στο λιμάνι το αυτοκίνητο δεν
 μπορούσε να περάσει από τον κόρφο.
 Με τον βορβορικό είχαν ανοίξει οι
 αποθήκες με τρόφιμα και έπεσε ο κόρφος
 και κουβαλούσε. Ως και βαρέλια κυλούσαν.
 Μας βάλανε σε ένα καϊκή, με έναν
 Άγγλο αξιωματικό τραυματία και τον
 συνοδευαν δύο φανταροι, και μια οικογένεια
 με δύο παιδιά. Κατά τις 8 το απόγευμα
 φύγαμε με το κουβαίτας, αλλά είχαμε
 μια θαλάσσια βαν μαζί. Κάνανε πολύ
 ωραίο ταξίδι. Τα φαράκια φτάσαμε στο
 Κουβαίτας. Ήρθε ο Τούρκος αξιωματικός και
 πήρε τον τραυματία. Εμείς δεν μας άφησε
 να βρούμε από το καϊκή. Έτσι ο
 Καπετάνιος είχε μείνει το αλιπάρι με
 τρόφιμα από τις αποθήκες και έτσι
 μας ζάιζε.

Ήμερι να ξεφύγω καλά είχε μείνει
 το λιμάνι καικία. Εμείς είχαμε οι

πρώτοι. Μείναμε δύο μέρες μέσα στα
 καικιά. Την τρίτη μέρα μας βγάλανε.
 Μας πήγαν σε ένα βροχείο. Ένωχως
 ο πατέρας μας ήφερε καλά τα τουρκικά
 και μας βάλανε σε ένα μικρό δωμάτιο.
 Την άλλη μέρα στις 22 του Νοεμβρη
 το '42 έρχεται ο Ιπποκράτης Σουρνικιά.
 Δεν τον περιμέναμε, είχαν αλλάξει σχέδια
 και φύγανε και αυτοί. Μας λέει ο
 Ιπποκράτης από την Μυρωδιά μας βρήκα.
 Τόσος κόβιος βρωμούσε ο τόπος. Μείναμε
 μια εβδομάδα στο Κουβάνταβι. Ένα πρωί
 μας βάλανε στο τραίνο, σε βαγόνια
 που βάζουν τα ξύλα, με ανοιχτή την
 πόρτα. Πέρασαμε από τα Άρζανα μαζί
 μεγάλη ποδη της Τουρκίας.
 Στάθηκε εκεί το ^ετραίνο αρκετή ώρα.
 Βγήκε ο κόβιος έξω. Πήγαμε επίσης σε
 σπίτι, ψησίσαμε, νερό, πλυθήκαμε και
 πήγαμε στο ^ετραίνο πιο φρέσκες. Υστερα
 από μεγάλο ταξιδιό φτάσαμε την
 νύχτα στην Συρία. Εκεί στο στρατό-
 πεδ^εο, ένα πρόχειρο στρατόπεδο με
 ελληνικό στρατό. Εκεί μας περιέμεναν.
 Μας έδωσαν από μια κοραβίνα, μας

έδωσαν τούτ^η και άλλα διαφορά. Αφού
 φαγαμε και ξεκουραβηκαμε φύγαμε. Στο
 τραίνο, στο δικό μας βαγόνι, ένας κυνόδευς
 ένας αφιωματικός του Λέρου Λόγγου.
 Μας λέει θέλετε τού, πήρε έναν κουβά
 πήρε στην μηχανή του τραίνου και πήρε
 ζεστό νερό και έβαλε μέβολ τού και
 έδωσε σε όλους, και μας φάνηκε θαύμα.
 Μετά έφυγε ουσός ο αφιωματικός και
 ήρθε ένας άλλος που ήσαν από
 την Ζαίρη, από το χωριό Κουζακεί και
 Αυτός αμα έμαθε πως ήμαρταν
 μαζί με τους άλλους ο οικογένεια του
 Ζαίρη, άρχισε να κατηγορεί τους αντάρτες
 και όπως καταλαβαίναμε γι' αυτόν οι
 αντάρτες δεν έκαναν ειποτα βωτό.
 και καταλαβαμε πως δεν ήμαρταν τα
 πράγματα καλά. Τον αφιωματικό τον
 δεχάνε κοτάκης. Στο πρωί φαγαμε
 στο βαθμό Παλατιών. Εκεί μας βγαδανε.
 καθήσαμε, ορκισή ώρα και ήρθε
 άλλο τραίνο. Μας πήρε και μας
 πήρε στην Παλατιών. Απο εκεί μας
 βγαδανε σε μεγάλα στρατιωτικοί

αυτοκίνητα και μιας μηχανής βέ ένα
 βρασιλιάνο. Όταν περνούσαμε την Μεγάλη
 Πύλη ακούσαμε μια φωνή, και να
 τρέξει ένας φανταρός και να φωνάξει.

Τα Ζαϊφάκια, τα Ζαϊφάκια, και έρχε μερρι
 που σταμάτησε το αυτοκίνητο. Ηρθε κοντά
 μας. Όταν κατέβηκαμε και είδαμε πως
 ήταν ο καπετάνιος από τα Υαρά. Πάρθηκε
 ποδο που μας είδε, και μου λέει δεν
 θα ξεχάσω το δέμα που μου έφερες
 στην φυλακή στο Βαθύ. Μας είπε
 να πάρω τα πράγματα μας να τα
 κρύψει για να μην χαθούν. Είπες εκεί,
 θα περνούσαμε από κλιβανο. Λοιπόν εγώ
 και η Ελένη μας, βτείλ μηχανή βέ
 άλλον κλιβανο, και η μητέρα μας με
 τις μικρές βέ άλλο.

Αφούσαμε τα παπούτσια μας εγώ
 στην οωλή, που ήταν γεμάτη παπού-
 τσια, και μπήκαμε μέσα βέ ένα
 θάλαμο που ήταν γεμάτος γυναίκες μινές
 που κάνουνε το μπιάνο τους. Εκεί
 είχε 2 παροθυρακία και δίναμε τα
 ρούχα μας και μας δίνανε αριθμό και

κρεμούσαμε στο λαιμό. Μία βρασιλεύρα
 μας τροφίτισε. Μας έκανε αποδύσαντες.
 Μία βλέπετε μια γριούλα να είναι
 ένα κουβαρι και να ήταν την
 τροφιέρουν. Όταν τελείωνε το λιπάνιο
 μας δινανε απο μια μεγάλη
 πέτσέτα και μετά τα ρούχα μας.
 Όταν βρικόμε ευτυχώς βρικόμε
 τα ποτιούτσια μας. Βρικόμε τον φανταρο
 και μας ειπε να τιαρέ στο γραφείο.
 Απο την Τουρκία ο Ιπποκρίτης μας
 έδωσε κάτι χαρτιά. Λέει αν τα καταφέρετε
 και τα περάσετε θα είναι καλά. Εφείς
 τα βάλουμε σε ένα καλάθι που
 είχαμε τροφίμα και τα ποτιούτσια μας.
 Λοιπόν όταν ο φανταρος φώναζε τα
 Ζαϊβακιοι και ακουβαν το όνομα
 αυτο, αυτοι απο το γραφείο πήραν
 τα πράγματα τα φάσανε και βρικόμε
 τα χαρτιά και τα πήραν.
 Όταν πήγαμε στο γραφείο ήταν
 3-4 αφιωματικοι και μας ειπαν τι
 είχαμε, αλλα με αγριο υφος. Εφείς
 ειπαμε την Βολιζοι και το καλάθι

αλλά δεν ξέραμε ότι είχαν πάρει
 τα χαρτιά. Μας είπαν "δεν έχετε
 τίποτα άλλο;" & Μετά απο εκεί φύγαμε.
 Μας βάλανε στο τρά^ενο και μας
 πήγαν στον καζίνο της Γιάσας, στον
 ακαθάριστο. Μας βάλουν έναν μεγάλο
 θάλαμο με πολύ κόβρο. Είς με μια
 κουβέρτα χωριάζει ένα δωμάτιο. Τους
 άντρες τους βάλανε χωριά: Αφού
 ξεκουρηθήκαμε την άλλη μέρα θα
 περνούσαμε απο Καίρο. Μας κέρανε
 απο μια κουβέρτα. Ψάξεκαμε και
 πήρανε τα ρούχα μας. Πάντα με τον
 αριθμό στο λαιμό. Αυτός ο καίρος
 ήταν πιο κρύος· είχε θαλάμους μικρούς
 και μικροί μας κάναμε το λιτάνιο
 μας. Μετά παίρναμε τα ρούχα μας
 και τελειώσε. Εκεί λοιπόν στον καζίνο
 μας ήρθαν στρατιώτες Σαμώτες που
 θέλανε να χωρίσουν την οικογένεια
 του Ζαΐν. Ηθε μια μέρα ένας καρδο-
 βαβίτης, ο Βαλακαςής και ο
 Χαμπούρης απο το Βαθύ. Είς
 είχαμε βρώσε μια κουβέρτα και

καθόμιανταν γαρω. Όδες είμαβταν ο
 κοττέδες και η μητέρα μας. Αφού
 καθόμιαν αρκετή ώρα και είπαμε
 ποδά' μα' τη ζαίμο έφυγαν. Όταν βρικήαν
 έγω λέει ο καρπιός στον Βαλακας.
 - "Εκείνη που λέγανε Μαρία θα την
 πουτρεύω, που να γαλάβε ο κοβρος."
 - "Αν σου την δινε ο Ζαίμης παρ'την."
 Αλλεζά φύγαμε από τον Ακιάθαρτο
 κάμπιο και πήγαμε στο βρατόπεδο
 της Γαφας, μας βάρανε με βηνές. Έδω
 περνούσαμε κολά το νερό δεν ήταν κολό
 αλλά τραγιάμε πάρα ποδά' πορτοκαλία
 Πηγαίναμε στην κουζίνα και πούραμε
 φαγητό. Μια βραδια ακούε φωνές και
 φάβαρια. Το πρωί μάθαμε πως οι
 ντοπιοί άραβες κάνουνε επιθέση με μια
 βηνή. Μια φορά ένας πήγε έβαλε τα
 χέρια του κάτω από την βηνή και
 προπαίθηε κάτι να πιάνει, και έπιασε
 το κεφάλι του γέρου με τις βραίες.
 Αυτός ήταν από τα Πάνω Βαθύ.
 Το τι έγινε, ήταν μα' γέδια. Ο πατέρας
 μας είχε κάτω από το μαξιλάρι